

UNIVERSITATEA BABEȘ BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE

*Guvernanța securității societale europene între riscurile și oportunitățile
diversității*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. ZĂPĂRȚAN Liviu Petru

Doctorand,
POLIAC Bogdan Aurelian

Cluj-Napoca
2023

Cuprins:

Introducere	5
--------------------------	---

Capitolul I: Fundamente conceptuale

1.1. Definiția conceptului	18
1.2. Viziunea clasică asupra securității	23
1.3. Viziunea asupra securității post-Război Rece	25
1.4. Teoria „Școlii de la Copenhaga”	30
1.5. Securitatea societală	38
Concluzii	47

Capitolul II: Identitatea

2.1. Aspecte generale	49
2.2. Identitatea națională	52
2.2.1. Identitatea națională în epoca globalizării	57
2.2.2. Conservare sau schimbare?	59
2.2.3. Multiculturalism și globalizare	62
2.3. Identitatea europeană o provocare pentru Uniunea Europeană	68
Concluzii	76

Capitolul III: Unitate și Diversitate

3.1. Determinarea conceptelor de unitate și diversitate	78
3.2. Instituționalizarea principiului unității în diversitate în Uniunea Europeană ..	86
3.2.1. Paradoxul cultural al unității și diversității în construcția europeană	89
3.3. Argumente în favoarea Europei	93
Concluzii	95

Capitolul IV: Globalizarea vs. Ciocnirea Civilizațiilor

4.1. Noțiuni teoretice și aspecte generale	99
4.2. Globalizarea, valorile sociale și ciocnirea civilizațiilor	112

4.3. De la ciocnirea civilizațiilor la ciocnirea cu realitatea	119
4.4. Criticile aduse acestei viziuni	124
Concluzii	128

Capitolul V: Migrația – una dintre provocările Uniunii Europene

5.1. Migrația – Evoluție și context	132
5.2. Guvernanța migrației: Cheia pentru atingerea obiectivelor dezvoltării sustenabile. Politicile migratorii din ce în ce mai importante	143
5.3. Sistemul European Comun de Azil: provocări, amenințări și propuneri	156
5.4. Construcția frontierelor europene. De la utopia unei lumi fără frontiere, spre hotare!	167
Concluzii	178

Studiu de caz: 2015 - Criza refugiaților la nivelul Uniunii Europene

Aspecte introductive	183
Analiza critică a „crizei refugiaților”	205
Criza refugiaților din perspectiva Franței	244
De ce este atât de importantă o abordare comunitară bazată pe solidaritate? De ce azilul și imigrația nu ar trebui să fie o problemă a U.E.?	268
Puncte slabe ale Regulamentului Dublin	275
Analiza SWOT și Concluzii	281

Concluzii generale

Lista figurilor

Lista abrevierilor

Bibliografie

Bibliografie online

CUVINTE CHEIE

securitate, identitate, unitate, diversitate, migrație, azil, criză, globalizare, Uniunea Europeană, cooperare

REZUMAT

Relațiile internaționale sunt un domeniu academic, o ramură a științelor politice, care studiază relațiile dintre actorii statali din cadrul sistemului internațional și interacțiunile lor cu actori non-statali. Tema aleasă pentru dezvoltarea acestei teze de doctorat o considerăm interesantă în condițiile în care, în contextul actual, tot mai mulți analiști apreciază că Uniunea Europeană poate fi considerată într-o anumite extensie, o organizație internațională de securitate. Pe acest fond, odată cu dezvoltarea instituțiilor fundamentale europene, a devenit tot mai evident faptul că Europa are nevoie de o abordare multidimensională și integrată a problematicii securității raportată la aspectele societale.

Pornind de la faptul că în a doua jumătate a secolului XX, conceptul de securitate a fost privit ca referindu-se în mod exclusiv la relațiile de securitate militară, mulți analiști contestând foarte serios această definiție, vom începe această analiză evidențind perspectiva „Școlii de la Copenhaga”. Școala de la Copenhaga a devenit numele comun pentru întreaga analiză a conceptului de securitate prin care s-a reconceptualizat fundamental, atât, înțelesul termenului de securitate, cât și al elementelor cărora trebuie să li se asigure securitatea. La nivel practic, dinamica economică, politică, socială și nu numai la nivel comunitar, regional și global au scos tot mai mult în evidență rolul și importanța componentei de securitate.

Ipoteza de la care am pornit cercetarea este că în condițiile actuale, Uniunea Europeană trebuie să facă față mai multor provocări de securitate. Acestea au în vedere mai multe aplicații ale conceptului de securitate la diferite domenii ale vieții cotidiene și se axează pe securitatea economică, securitatea societală, de mediu, energetică sau alimentară, care alături de securitatea militară creează tabloul complet al nevoii de securitate la nivel european. În acest sens, sistemul de securitate europeană deține elemente constitutive interconectate, printre care se numără, cu rol major, cele politico-sociale și economice. Arhitectura securității europene se axează pe stabilirea coerenței fiecărei componente a securității, precum și pe complementaritatea acestora.

Pornind de la această ipoteză, vom ilustra problema de cercetare urmărită în prezentul studiu doctoral. În acest sens, cu scopul de a o sintetiza cât mai precis problema de cercetare, evidențiem următoarea întrebare generală: Cum au afectat politicile interne și interesele naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene răspunsurile și acțiunile comunitare în fața unei crize extreme din prisma respectării prevederilor Regulamentului Dublin privind politica de migrație și azil? În completare, propunem și următoarea întrebare specifică: De ce este atât de importantă o abordare comunitară bazată pe solidaritate? De ce azilul și imigrația nu ar trebui să fie o problemă a U.E.?

În considerarea celor arătate mai sus, un prim argument care a stat la baza alegerii temei de cercetare îl reprezintă implicațiile teoretice cu privire la conceptul de securitate societală cuprinzând elementele specifice ale acestuia, prin prisma evenimentelor desfășurate și a provocărilor cu care s-a confruntat Uniunea Europeană în perioada crizei refugiaților. Din punct de vedere academic, considerăm că este relevant să studiem U.E. în profunzime datorită importanței sale ca și comunitate internațională. Este un model de urmat la nivel mondial, având în vedere succesul său în ceea ce privește integrarea regională. Cu toate acestea, în ultimii ani, s-a confruntat cu multiple provocări care au necesitat răspunsuri comune din partea liderilor politici. Printre acestea se numără criza refugiaților, sentimentul xenofob al cetățenilor europeni, decizia Regatului Unit de a părăsi Uniune Europeană și terorismul.

Pe aceste coordonate, demersul pe care îl propunem în lucrarea de față este fundamentat pe raportarea și interconectarea proceselor, mecanismelor și instrumentelor specifice teoriilor, studiilor de securitate și a relațiilor internaționale, cu scopul de a releva aplicabilitatea practică în ceea ce privește securitatea societală, în contextul dinamicilor situațiilor cu care se confruntă în prezent Europa.

Securitatea societală reprezintă un domeniu relativ nou dar care își consolidează din ce în ce mai mult o poziție dominantă în filosofia securității, atât la nivel teoretic cât și practic. Atât în cadrul studiilor de securitate, a filosofiei securității raportată la principalele curente de gândire cât mai ales la nivel practic, aplicată la dinamicile supranaționale care caracterizează etapa actuală de dezvoltare a societății, securitatea societală reprezintă un indicator fundamental asupra stadiului evoluției comunităților și a societăților, asupra analizelor și prognozelor dezvoltării acestora pe termen scurt și mediu.

Conceptul de securitate societală este unul eminent european, fundamentat și dezvoltat de Școala de la Copenhaga pe fondul dinamicilor construcției europene.

Dintr-o anumită perspectivă, fără pretenția de a stabili o ordine de precădere, construcția europeană și securitatea societală sunt două dimensiuni academice complementare, iar atunci când vorbim de realitatea socio-politică, sunt două componente ale aceluiași proces, componente care se condiționează reciproc: securitatea societală este unul din obiectivele urmărite prin consolidarea construcției europene, însă, la fel de valabilă este afirmația conform căreia securitatea societală este un indicator al nivelului de integrare europeană și de status al stadiului de evoluție al Uniunii Europene. Conceptul de securitate societală este unul deosebit de complex. El vine să completeze o componentă plină de conținut și implicații asupra evoluției comunităților și a societăților, prin raportarea unor elemente specifice managementului societal la realitățile proceselor de globalizare și, asociat acestora, interacțiunilor culturale, fundamentând o identitate proprie dinamicilor de la nivelul grupurilor sociale, fie la nivel de comunitate, fie la nivel de societate.

În aceste condiții, proiectul de cercetare se raportează la mai multe niveluri de analiză și investigare. Pe de-o parte, demersul propus are la bază studierea literaturii de specialitate internaționale și naționale, alături de analiza sistematică a componentelor caracteristice securității societale.

Un element esențial al dinamicilor invocate mai sus îl reprezintă diversitatea. Anticipând puțin însă fără a realiza, o analiză asupra conceptului de diversitate sau asupra conținutului acestuia, este necesar să evidențiem o parte din multiplele implicații din perspectivă academică și acțională care caracterizează acest concept. În acest sens, diversitatea este conceptul care fundamentează multiculturalismul. În analiza aplicativă, diversitatea și managementul diversității reprezintă procesul de al cărui succes depinde reușita sau eșecul oricărui proiect social, indiferent de scală geografică.

În spiritul acestei abordări, prima etapă a cercetării științifice dedicată prezentării stadiului cunoașterii, constă în parcurgerea bibliografiei, culegerea de date referitoare la domeniul în discuție și analizarea acestora prin raportare la tema cercetării. Au fost analizate materialele de referință pentru stabilirea nivelului de cunoaștere în domeniu cercetat atât pe plan național, cât și pe plan internațional. Pentru a fundamenta un astfel de demers, este necesară o abordare integrată și complexă a elementelor care contribuie la formarea și consolidarea teoriilor referitoare la conceptul de securitate societală în ansamblul lui.

Evident, legat de dinamica relațiilor internaționale și continuând firesc cercetarea, analiza mediului extern, reprezentat de evoluția „crizei refugiaților” are un loc primordial în economia demersului propus. În această perspectivă, abordarea propusă în lucrarea de față, are în vedere în mod evident constrângerile și oportunitățile managementului schimbării prin

prisma necesității adaptării la dinamicile globale și a răspunsului la evoluțiile situațiilor particulare de la frontierele Europei, sens în care am atins necesitatea schimbării politicii de azil la nivelul Uniunii Europene

Totodată, considerăm că, indiferent de modul de abordare a cercetării, fie din perspectiva teoretică, fie din perspectivă istorică sau sociologică, subiectul investigat în lucrarea de față este unul deosebit de actual, cu evidente implicații funcționale, ceea ce ar trebui să suscite un interes ridicat la nivelul mediului academic și nu numai.

Pe aceste coordonate, teza de doctorat „Guvernanța securității societale europene între riscurile și oportunitățile diversității”, identifică încă din titlu aria sa de cercetare, în sensul că atenția va fi focalizată asupra dezvoltării conceptului de securitate societală în noul mediu european. În plus, studiul aprofundat al cazului statelor membre ale Uniunii Europene, pe lângă faptul că a ajutat la creionarea răspunsului la întrebarea specifică acestei cercetări, ne-a permis să obținem o imagine amplă a situației de la nivelul Uniunii Europene și să înțelegem pe deplin criza refugiaților din perioada 2011 – 2016.

Raportat la realitățile comunitare, argumentele care se doresc a fi validate în prezenta cercetare doctorală au ca fundament complexitatea construcției europene, care a făcut ca una dintre dimensiunile Uniunii să fie aceea de securitate. Tot mai mulți analiști, apreciind că Uniunea Europeană poate fi considerată într-o anumite extensie, o organizație internațională de securitate.

Pe acest fond, odată cu consolidarea instituțiilor sale fundamentale, a devenit tot mai evident faptul că Uniunea Europeană are nevoie de o abordare multidimensională și integrată a construcției sale și, în contextul dezvoltării dimensiunii sociale europene, a problematicii securității raportată la aspectele societale.

În fața unei situații cu mult mai delicată față de cum se preconiza, criza refugiaților a evoluat cu rapiditate, luând prin surprindere statele membre europene, în special cele aflate la frontierele sale externe, dar și instituțiile Uniunii.

Având în vedere argumentația de mai sus, componenta societală a securității europene se diversifică pe măsura conștientizării faptului că aceasta reprezintă, practic, o dimensiune strategică complexă presupunând atât identificarea cauzelor, stabilirea tuturor elementelor incidente, procesele de management al riscurilor de securitate și a celor de management al crizelor cât și gestionarea efectivă a consecințelor.

Complexitatea demersului doctoral se evidențiază prin încercarea de a identifica și fundamenta posibile soluții de gestionare a riscurilor și a crizelor societale europene luând

în considerare dimensiunea de securitate din perspectiva promovării multiculturalismului și al integrării grupurilor etno-culturale în comunități.

În acest sens, avem în vedere prezentarea unor rezultate experimentale și observații, cât și fundamentarea unor soluții în domeniul managementului societal și al diversității din perspectiva implicațiilor de securitate.

În ceea ce privește gradul de investigare a temei, în urma analizei teoriei de specialitate, considerăm că, atât la nivel național cât și internațional, analizele și cercetările care au în vedere aceste elemente nu sunt abundente dar, în același timp, preocupările specializate asupra domeniului precum și asupra perspectivelor acestui subiect constituie o sursă variată de perspective, date și informații.

În aceste condiții, în considerarea nivelului de studiere și aprofundare a problematicii, putem afirma că, în special datorită modului de abordare, a multidisciplinarității temei alese, implicațiilor acesteia, dar și specificul analizei, literatura românească de specialitate nu este foarte bogată în lucrări complexe și integrate asupra domeniului securității societale.

În ceea ce privește sursele bibliografice, după cum arătam anterior, analizele și investigațiile științifice privind conceptul de securitate și de securitate societală, dimensiunile analitice ale acestor concepte, ale mecanismelor asociate acestora, dinamica interne și implicațiile acestora sunt abundente și variate pentru fiecare din acestea în parte sau pe anumite interacțiuni ale acestora din perspectivă sectorială. Cu toate acestea analizele integrate care să cuprindă aceste concepte și să le trateze interconectat, așa cum își propune lucrarea de față, sunt puține. Având în vedere acest lucru, stabilirea ipotezelor de lucru, dezvoltarea acestora, investigarea și creionarea concluziilor a avut în vedere analizele și abordările disciplinare și monografiile unor specialiști consacrați la nivel internațional privind teoria generală a conceptelor analizate dar și dinamica sectorială a acestora, elemente care au condus la oportunitatea valorificării temei cercetării într-o abordare comprehensivă, multidisciplinară. În același timp, recursul la analizele și articolele prezentate în cadrul unor seminarii și conferințe prestigioase în domeniul economiei, sociologiei și managementului, au contribuit la completarea fondului documentaristic consultat.

În cele din urmă, dar nu în ultimul rând, pentru atribuirea unui caracter cât mai actual demersului științific de față și pentru valorificarea tuturor oportunităților de documentare, am recurs la accesarea surselor de informare din spațiul virtual ca o modalitate eficientă de a valorifica informații cât mai variate și actuale.

Analiza de fond realizată în cadrul prezentului demers doctoral, a avut în permanență în vedere asigurarea caracterului de noutate științifică a lucrării. Din această perspectivă, lucrarea de doctorat pe care o propunem, are o structură riguroasă, cu o abordare logică și care investighează cele mai importante elemente ale domeniului securității societale din perspectiva necesității de adaptare la dinamicile europene în interacțiune cu mediul acesteia, și ca mecanisme de răspuns structurale la condițiile impuse de situațiile inedite, evaluând modalități de implementare ale soluțiilor identificate și analizate.

Unul dintre obiectivele principale ale lucrării de față, îl constituie faptul că, în prezent provocarea majoră pentru clasa politică internațională, indiferent de limitele competențelor acestora, o reprezintă abordarea securității, cu precădere securitatea societală, în situația în care globalizarea migrației se realizează cu un ritm de dezvoltare fără precedent.

Un alt obiectiv al acestei lucrări îl reprezintă răspunsul statelor europene cu privire la modul de respectare și aplicare a prevederilor reglementărilor europene privind migrația și azilul, cu referire în special la protecția internațională prin azil ținând cont de drepturile omului.

Așa cum am menționat deja, am denumit această lucrare „Guvernanța securității societale europene între riscurile și oportunitățile diversității”, în încercarea de a surprinde esența temei abordate în lucrarea de față. Titlul, considerăm noi, se referă la conținutul acestei lucrări, în care am prezentat o analiză distinctă sectorului securității societale, urmărindu-se o incursiune nu neapărat istorică, dar mai degrabă analitică, evidențiind rolul și locul securității societale în ansamblul componentelor securității, aceasta reprezentând una din cele mai importante dimensiuni ale securității. Așadar, am analizat elementele securității societale, respectiv identitatea, unitatea, diversitatea, globalizare, migrația și politica de azil.

Partea finală a lucrării este reprezentată de o analiză a crizei cu care s-a confruntat Uniunea Europeană începând cu anul 2015, situație caracterizată ca fiind cea mai mare criză a migrației din Europa ultimelor decenii, fiind prima dată în istoria Uniunii Europene când un număr atât de mare de refugiați au intrat în Europa din afara continentului.

Strategia metodologică utilizată în această cercetare este studiul de caz. Potrivit lui Neil Salkind, „este o metodă folosită pentru a studia un individ sau o instituție într-un mediu sau o situație unică și într-un mod cât mai intens și detaliat posibil”¹. Pentru realizarea obiectivelor cercetării doctorale, metodologia cercetării a avut în vedere și abordarea

¹ Salkind, Neil, *Metode de cercetare. Prima editie*, Ed. Pearson, 2012, p. 211.

sistemică a analizei și utilizarea diverselor metode de investigare științifică, cele mai frecvente fiind cele de cercetare specifice științelor sociale, respectiv analiza calitativă, analitică și descriptivă prin care se dorește analizarea și interpretarea unor studii, sondaje sociale, investigații etc., dar și metoda analizei strategice SWOT prin care am evidențiat punctele tari, punctele slabe, amenințările și oportunitățile în urma acțiunilor U.E. cu ocazia crizei refugiaților. Metoda analizei de conținut am considerat-o potrivită pentru investigarea principalelor documente de politici și caracter normativ de la nivel național și internațional în domeniu.

În final, am analizat informațiile disponibile în portaluri și reviste științifice specifice. Am folosit ca surse pentru cercetare surse precum site-urile web oficiale ale U.E., Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare economică și Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați. Platforma Parlamentului European și paginile web Eurobarometru și Eurostat au fost unele dintre principalele surse secundare utilizate pentru a căuta statistici și grafice relevante. La fel, cu datele extrase și analizate din aceste surse, am putut realiza propriile noastre grafice pentru a ilustra problema studiată.

Pe de altă parte, discursurile politice, programele electorale și acțiunile principalelor partide și viziunile clasei politice europene au fost studiate pentru a înțelege diferitele poziții interne cu privire la securitizarea refugiaților.

Pentru o mai bună înțelegere, este necesară definirea unei serii de concepte care vor fi utilizate pe parcursul lucrării. În acest sens, în vederea construirii argumentelor, am folosit o serie de noțiuni și concepte cheie, cum ar fi: **securitate, identitate, unitate, diversitate, migrație, azil, criză, globalizare, Uniunea Europeană, cooperare.**

Cercetarea propusă în cadrul demersului doctoral se fundamentează pe elemente metodologice specifice mai multor discipline – relații internaționale, studii de securitate, istorie. Astfel, conform celor afirmate, analiza conceptuală are în vedere argumentarea și clarificarea termenilor de specialitate, în timp ce analiza de conținut a informațiilor și a surselor documentaristice oficiale are ca obiectiv fundamentarea ipotezelor și realizarea demonstrațiilor raportate la situațiile concrete, practice.

În ceea ce privește cadrul teoretic, această lucrare este încadrată în teoria securitizării, deoarece prin aceasta este posibilă explicarea interpretării tot mai mari a problemelor de migrație și azil ca probleme de securitate.

Ca rezultat științific, teza de doctorat este structurată în cinci capitole, fiecare din acestea analizând, într-o succesiune riguroasă, logică, componentele teoretice și aplicațiile practice ale acesteia, însă, per ansamblu, cuprinde două părți distincte: una teoretică și o analiză de caz. În primele cinci capitole am identificat fundamentele conceptuale termenilor securitate, identitate, unitate, diversitate, migrație, azil, criză, globalizare, Uniunea Europeană, cooperare, evidențiind rolul și locul securității societale în ansamblul componentelor securității, precum și componenta fenomenului migraționist.

Primul capitol, intitulat „Fundamente conceptuale”, este structurat în cinci subcapitole și cuprinde o analiză generală a conceptului de securitate, prin identificarea și prezentarea câtorva repere de ordin teoretic, pe care le considerăm deosebit de necesare și utile, evidențiind numeroase situații și perioade istorice în care au fost alese strategii și s-au urmat politici pe termen mediu și lung. Totodată, în primul capitol al lucrării, încercăm să evidențiem noua paradigmă a securității contemporane, așadar, această lucrare, în ansamblul ei, poate fi caracterizată ca fiind o justificare a necesității acordării unei atenții mai aprofundate asupra dimensiunii societale. Nu putem să nu luăm în considerare aprecierile analiștilor de specialitate, conform cărora în sectorul societal se produc într-un ritm accelerat schimbări majore, acesta fiind unul dintre motivele pentru care este necesară înțelegerea mult mai bine a mecanismelor de organizare a societății în fața amenințărilor care se adevăresc a fi din ce în ce mai variate și mai greu de anticipat. Acest lucru, lăsând în continuare o mare dilemă a securității societale, prin faptul că, efectele amenințărilor împotriva societății se dovedesc a fi foarte dificil de stopat, acestea având repercursiuni pe termen mediu și lung.

Drept urmare, demersul de cunoaștere și înțelegere a sectorului societal nu s-a dovedit a fi unul facil, cu atât mai mult dacă luăm în considerare inerența multidisciplinarității, dar și nevoia de dezvoltare a unor instrumente de analiză viabile. Deși conceptul securității societale ar trebui abordat într-o manieră academică unitară, s-a dovedit faptul că este aproape imposibil de imaginat o teorie unică, aplicabilă și care să corespundă tuturor nevoilor societăților din Uniunea Europeană.

Capitolul al doilea, intitulat „Identitatea”, este structurat în trei subcapitole și cuprinde o analiză generală a conceptului de identitate, încercând să evidențieze rolul și importanța acesteia în componenta securității societale. În această parte a analizei urmărim să ne concentrăm atenția asupra principalei probleme, cea a identității europene pornind de la rolul identității naționale. Nu vom urmări realizarea unei analize pornind de la identitatea

europă văzută din perspectiva relațiilor internaționale, și nici nu ne propunem să dezbaterem tema cu privire la viitorul U.E. și care vor fi granițele acesteia în viitor.

Obiectivul principal este de a evidenția oportunitatea Uniunii de a-și întări identitatea culturală prin intermediul acestui obiectiv integrat al patrimoniului cultural european. Identitatea, unul dintre aceste cuvinte de succes în adunări și dezbateri publice, este o resursă imprecisă care ne permite să rezumăm tensiunile dintre unitate și diversitate din societățile noastre. Conceptul de identitate este unul vag dacă nu îl însoțim de un adjectiv, identitate culturală, identitate etnică, identitate națională. Iar discuția despre identitatea europeană a mers pe urmele identității naționale: un steag, un imn și, mai ales, o amenințare externă.

Revenind la ipoteza cu care am început acest capitol referitoare la elementele identitare europene și la existența și recunoașterea acestora, considerăm importantă viziunea conform căreia identitatea europeană presupune un proces continuu de construcție, nu în pofida diferențelor culturale dintre state, ci prin acestea, nu pentru a juxtapune ci pentru a ne gândi la un viitor comun al statelor membre și al sentimentului comun de apartenență. Așadar, având în vedere noua paradigmă a securității societale și ținând cont de dinamica accelerată cu care se produc schimbări în sectorul societal, considerăm că este necesară aprofundarea elementelor de unitate și diversitate, în opinia noastră acestea reprezentând elemente cheie în înțelegerea și fundamentarea identității europene.

Cel de-al treilea capitol, „Unitate și Diversitate” cuprinde trei subcapitole. Evoluția paradoxului dintre unitate și diversitate ne-a arătat de-a lungul istoriei că este posibil ca procesul de construcție european să nu fie unul liniar, ci dimpotrivă să fie complicat, caracterizat de dezvoltare și recul. „Unitate în diversitate”, acest cadru s-ar putea rezuma pe scurt la identitatea continentului nostru, dar din păcate aceasta nu reprezintă încă o realitate în procent de 100%, ci mai mult un vis care se dorește a deveni realitate. Cu alte cuvinte, este necesar ca acest motto să se poată transforma în realitate ca, U.E. să adopte o atitudine unică în fața diversității, o identitate care să nu se bazeze atât pe diversitate în sine, ci mai curând în statutul care i se conferă, diferența fiind dată de faptul că se transformă în identitate și pluritate în unitate, și dacă U.E. ar fi fidelă acestei identități ar putea servi ca exemplu pentru întreaga lume. Unitatea și diversitatea reprezintă cele două fețe ale monedei europene, fiecare dintre acestea necesitând un studiu aprofundat în parte pentru a înțelege complexitatea identității europene.

Într-o Europă în care de foarte multe ori diferențele sunt palpabile, diversitatea este piatra de temelie a construcției identității europene. În consecință, identitatea europeană este suma tuturor identităților, iar sentimentul de apartenență este creat prin intermediul conștientizării intereselor comune și a valorilor.

Capitolul patru al lucrării, „Globalizarea vs. Ciocnirea Civilizațiilor”, este structurat în patru subcapitole. În cadrul acestui capitol am abordat globalizarea, evidențind atât aspecte de ordin teoretic, cât și aspecte privitoare atât la fenomenul globalizării, al identității și referitor la ciocnirea civilizațiilor în viziunea lui Huntington, fără a ne dori însă ca această parte a analizei să reprezinte un elogiu pentru niciunul dintre cele două concepte.

De-a lungul timpului, istoria omenirii s-a clădit similar unui puzzle, definit de o succesiune de așezare și potrivire a unei multitudini de piese, fapte prin intermediul cărora ne cunoaștem trecutul, explicăm prezentul și creionăm viitorul. Această consecutivitate oglindește și apariția continuă a unor provocări și probleme, care se transformă în principalele diferențe dintre progres și stagnare, evoluție și involuție, de la umanitate la condiția umană.

Debutând cu viziunea expusă în cadrul acestui capitol am putea afirma că globalizarea se poate reduce doar la viziunea economică, dar cu toate acestea realitatea ne demonstrează datorită consecințelor pe care acest fenomen le are la nivel mondial, cuprinzând totalitatea mediile sociale, necesitatea ca viziunea asupra ei să fie una mai amplă. Drept urmare foarte mulți cercetători în domeniu sunt de părere că, fenomenul de globalizare nu se referă în exclusivitate la economii, ci acesta cuprinde aproximativ toate domeniile. Această părere a evoluat puțin câte puțin într-o realitate tot mai plauzibilă. În fond, globalizarea se regăsește în toate mediile în care ne putem imagina, având influență directă asupra acestora, de la nivel cultural, societal, la piața forței de muncă, comunicații, politică, etc.

Pe aceste coordonate, analiza conceputului de securitate societală ca și proces specific disciplinei, reprezintă o abordare firească, menită să întregască cadrul teoretic al analizelor subsecvente. Abordarea propusă în primele patru capitole este una complexă, elementele de generalitate privind securitatea și securitatea societală, fiind completate de aspectele specifice referitoare la particularitățile securității societale și totodată de anumite situații care au escaladat și s-au perpetuat de-a lungul timpului.

Ultimul capitol al lucrării, capitolul cinci, „Migrația – una dintre provocările Uniunii Europene”, este structurat în patru subcapitole și este cel care face trecerea de la abordarea

tehnică, teoretică, spre dimensiunea practică a cercetării, spre elementele concrete care au impact asupra analizei demersului doctoral. În mod concret, acest capitol reprezintă justificarea opțiunii analitice a demersului doctoral și stabilește reperele investigației doctorale.

Preocuparea pentru analiza migrației și a dinamicilor acesteia, prezintă în continuare un interes deosebit de ridicat tocmai datorită efectelor pe care le are asupra indivizilor, precum și asocierilor dintre aceștia pe toate nivelurile și la nivelul tuturor domeniile disciplinare. Migrația cuprinde o serie de componente care se raportează la valorile adoptate de individ, care creează identitatea sa și care îi permit relaționarea cu alți indivizi la niveluri diferite. În accepțiunea „Școlii de la Copenhaga”, fenomenul migrației este una dintre cele mai întâlnite amenințări la adresa securității societale. O cercetare integrată asupra fenomenului migrației nu poate ignora aspectele privitoare la impactul societal al acesteia. Considerăm că Europa de mâine nu se poate realiza fără a obține un consens în ceea ce privește migrația internațională. Fenomenul migrației nu poate fi identificat cu un fenomen subit, neașteptat și imprevizibil. Deplasarea persoanelor are consecințe multiple, de natură istorică, comportamentală, economico-sociale, și nu numai. Importanța sporită a mișcărilor persoanelor în peisajul economico-social și al securității societale în spațiul Uniunii Europene fiind deja recunoscută.

Gradul de complexitate, alături de evoluția proceselor de la nivelul comunităților implicate în fenomenul migraționist, au determinat în mod continuu atenția economiștilor, sociologilor, juriștilor, istoricilor, dar și a politologilor. În acest fel, se explică și faptul că acest domeniu reprezintă obiectul unor abordări pluridisciplinare integrate.

Totodată, migrația a reprezentat, adesea în abordări populiste, vectorul speculațiilor și inducerii tensiunilor sociale prin exploatarea amenințării insecurității comunitare, societale și economice, disimulând incapacitatea autorității de a administra în mod oportun adevăratele provocări societale reprezentate de managementul diversității și echilibrarea fenomenului de îmbătrânire a populației.

Contextul globalizării, al crizei economice și al relațiilor intracomunitare complexe impun o abordare conceptuală a principalelor dimensiuni ale migrației, concomitent cu descifrarea și interpretarea măsurilor, politicilor și ținutelor vizate de documentele și instrumentele adoptate la nivel internațional și național asupra controlului efectelor pe care migrația le generează asupra societății și dinamicii piețelor. Cercetarea migrației și

înțelegerea implicațiilor acesteia nu se poate realiza fără raportarea permanentă la o serie de concepte care au în vedere: extensiunea geografică, intensitatea fluxurilor și impactul acestora asupra societăților de inserție și a celor de origine, gradul de implicare și reacție a statelor precum și răspunsul comunităților implicate.

Cu valențe de studiu de caz, demersul propus aici are în vedere identificarea și prezentarea atât a unor noțiuni teoretice, cât și a unor situații greu de imaginat în aceste perioade. Chiar dacă are caracteristicile unei analize teoretice, investigația realizată în această secțiune, justifică opțiunea analitică a cercetării doctorale și demonstrează importanța extinsă a domeniului securității societale și a relațiilor internaționale.

Studiul de caz, „Criza refugiaților la nivelul Uniunii Europene”, vine în completarea noțiunilor teoretice din primele capitole și prezintă situația crizei refugiaților, cea mai mare criză a migrației din Europa ultimelor decenii, declanșată în anul 2015. Este o certitudine faptul că anul 2015 va fi amintit ca momentul în care Europa a trăit pe propria piele o situație de criză de dimensiuni globale. Criza refugiaților cu siguranță, va continua să afecteze întregul proiect al construcției europene și nu doar anumite politici ale acesteia. În cuprinsul Studiului de caz, a fost prezentată în detaliu și reacția Uniunii Europene și măsurile întreprinse în combaterea efectelor acestei crize. În timp ce altele se dovedesc a fi foarte greu de prevăzut, considerăm că se vor produce într-un mod neașteptat, Uniunea Europeană având dificila sarcină de a previziona și acționa cu tărie în luarea unor decizii vitale pentru salvarea viitorului proiectului european.

Unul dintre obiectivele urmărite în Studiul de caz este reprezentat de răspunsul statelor europene cu privire la modul de respectare și aplicare a prevederilor reglementărilor europene privind migrația și azilul, în special în perioada dintre 2011- 2016, precum și răspunsurile Uniunii la criza refugiaților. Drept consecință, analiza se concentrează pe cazul statelor membre ale Uniunii Europe pentru a observa poziția acestora față de subiectul studiat, analizând dificultățile care au existat în respectarea reglementărilor europene în materie de azil și cum s-au confruntat acestea cu imigrația în perioadele precizate. Ipoteza stabilește că există o tendință generală în Uniunea Europeană de a asocia refugiații cu probleme de securitate și acest lucru afectează direct aplicarea și respectarea Regulamentului Dublin. Investigația efectuată a presupus, printre altele, o analiză a contextului și a reglementărilor privind azilul din Uniunea Europeană, căutarea de date statistice, studiul intereselor statelor membre și impactul acestora. Pe baza teoriei securitizării, studiul a putut

confirma că statele membre (cum este de exemplu cazul Franței) securitizează migrația și că interesele naționale influențează respectarea Regulamentului Dublin III.

Concluziile acestei lucrări de cercetare vin să completeze imaginea de ansamblu a actualului mediu de securitate, care impune acum, mai mult ca oricând, o abordare globală și unitară a problematicii securității fiecărei națiuni în parte și Europei în întregul ei, astfel dinamica instituțiilor europene fiind obligată să asigure sintetizarea unor priorități și perspective viabile în direcția stabilității și securității internaționale. De prea multe ori, discuția privind viitorul Europei s-a redus la o alegere binară între „mai multă” sau „mai puțină” Europă. Considerăm că această abordare este înșelătoare și totodată simplistă.

Studiul aprofundat al cazului statelor membre ale Uniunii Europene, pe lângă faptul că a ajutat la răspunsul la întrebarea specifică a acestei lucrări, ne-a permis să obținem o imagine completă a situației din U.E. și să înțelegem pe deplin criza refugiaților. Din acest Studiu de caz am putut extrage și date foarte utile pentru a înțelege și problemele generale ale întregii U.E. cu privire la modalitatea de conlucrare în vederea soluționării unor situații stringente cu implicații diferite asupra statelor membre.

Având în vedere acest ultim obiectiv, am ales să studiem reacția Uniunii Europene și a statelor membre, deoarece acestea reprezintă pilonii și repererele U.E. și, în opinia noastră, spune multe despre ceea ce se întâmplă în restul Europei, precum și despre modul în care sunt respectate drepturile umane la nivel internațional. La fel, elita politică europeană ocupă un rol important și exemplar pentru restul lumii. A putea înțelege existența unor factori interni în cadrul unor state puternice din Uniunea Europeană care stimulează percepția solicitanților de azil ca o problemă de securitate poate fi un element inițial pentru a înțelege de ce aceasta este o tendință generală în toată U.E.

După cum am arătat la începutul lucrării, domeniul studiilor de securitate este unul deosebit de complex, după cum reiese din prezenta lucrare, de abordări variate, astfel încât nu se poate considera că acest demers elucidează problematica în cauză. Din acest motiv, din considerente de credibilitate și rigurozitate, scopul cercetării de față s-a raportat la asigurarea originalității analizei și la integrarea conceptuală a componentelor investigate pentru fundamentarea rezultatului demersului doctoral.

Pe aceste coordonate, considerăm că analiza de față va reprezenta o contribuție de valoare pentru o cunoaștere mai bună a abordărilor și mecanismelor studiilor de securitate, în principal ale elementelor securității societale.

Bibliografie

1. A.C.N.U.R., *Azil și migrație*.
2. A.C.N.U.R., *Tendențe globale. Trecurile de la frontiere în anul 2017*.
3. **Abad L. V.**, *Economía en red y políticas migratorias. ¿Hacia un Mercado Global de Trabajo?*, Revista Migraciones nr. 14, Pontificia Universidad de Comillas, Madrid, 2003.
4. **Alcalde X.**, *De ce criza refugiaților nu este o criză a refugiaților? Pentru pace*, 2016.
5. **Aleinikoff Alexander T.**, **Klusmeyer Douglas**, *Plural Nationality: Facing the Future in a Migratory World*, în **Weiner Myron and Russell Sharon Stanton** (editors), *Demography and National Security*”, Ed. Berghahn Books, 2001.
6. **Altamiro C.**, *Simbolurile naționale ale Costa Rica*, 1997.
7. Amnesty International, 2019.
8. **Arango Joaquín**, **Mahía Ramón**, **Moya Malapeira David**, **Sánchez- Montijano Elena**, *Introducere: imigrare și azil, în centrul scenei politice*, Anuarul CIDOB a Imigrației, 2018.
9. **Arnett J.J.**, *The Psychology of Globalization*, în *American Psychologist*, nr.10/2002, 2002.
10. **Aydin-Düzgit S.**, **Kaliber A.**, *Encounters with Europe in an Era of Domestic and International Turmoil: Is Turkey a De-Europeanising Candidate Country*, *South European Society and Politics*, vol. 21 no. 1, 2016.
11. **Balibar Étienne**, *Violență, identitate și civilizație*, Gedisa, Barcelona, 2005.
12. **Balibar Étienne**, *Violență, identitate și civilizație. Pentru o cultură globală*, Gedisa, Barcelona, 2009.
13. **Ballesteros Martin**, **Miguel Ángel**, *Strategia de securitate și apărare. Fundamentele strategiei pentru secolul XXI.*, Monografia CESEDEN numărul 67, Madrid. 2004.
14. **Baltasiu Radu**, *Introducere în sociologie. Spiritualitate, națiune și capitalism. Considerații de sociologie românească și weberiană*, Editura Beladi, Craiova, 2007.
15. **Barico A.**, *Următorul: despre globalizare și lumea care vine*, Anagrama, Barcelona, 2002.
16. **Bauloz C.**, **Ruiz G.**, *Refugee Status and Subsidiary Protection: Towards a Uniform Content of International Protection? The New European Refugee Law*, 2016.
17. **Bauman Zygmunt**, *Postmodernitatea și efectele sale*, Madrid, Akal, 1997.

18. BBC Mundo, Cel puțin 130 de imigranți au murit în Lampedusa, 2013.
19. Beck Ulrich, *Ce este globalizarea? Erori ale globalismului, răspunsuri la globalizare*, Paidós, Barcelona, 2002.
20. Beck Ulrich, *Sociatea riscului global. Spre o nouă modernitate*, Ed. Paidos, Barcelona, 1998.
21. Beloso N., *Globalizarea indiferenței? câteva reflecții asupra persoanelor strămutate, migranților și refugiaților din Uniunea Europeană*, Revista do Direito, Nr. 3(50), 2016.
22. Bessis S., *Occidentul și ceilalți. Istoria unei supremații*, Madrid, 2003.
23. Bidu Ioan, Cristian Troncotă, *Coordonate de securitate*, Editura ANI, București, 2005.
24. Blendel Petra, *Immigration Policy in the European Union: Still bringing up the walls for.*
25. Borjas G., *Economic Theory and International Migration*, International Migration Review, Special Silver Anniversary Issue, Autumn 1989.
26. Bruter Michael, *Citizens of Europe? The Emergence of a Mass European Identity*, Basingstoke, Palgrave, Macmillan, 2005.
27. Buță Viorel, Emil Ion, Mihai Stefan Dinu (coord.), *Religie și securitate în Europa secolului XXI - Glosar de termeni*, Editura Universității de Apărare „Carol I”, București, 2007.
28. Buzan Barry, *New Patterns of Global Security in the Twenty-First Century*, International Affairs, Vol. 67, No. 3.
29. Buzan Barry, Ole Waever, Jaap de Wilde, „*Securitatea*”, Ed. CA Publishing 2011.
30. Buzan Barry, *People, States and Fear An agenda for International Studies in the Post-Cold War Era*, London, Harvester Wheatsheaf.
31. Buzan Barry, *People, States and Fear*, London, Harvester Wheatsheaf, 1991.
32. Buzan Barry, *Societal Security, state security and internationalization*.
33. Buzan Barry, Waever Ole, De Wilde Jaap, *Security, A New Framework for Analysis*. Londres: Lynne Rienner Publishers, 1998.
34. C.E.A.R., *Miscările migratorii în Spania și Europa. Rutele migratorii*.
35. C.E.A.R., *Unde se îndreaptă noul sistem european comun de azil: provocări, amenințări și propuneri*, Madrid, 2017.
36. CIBOD, *Anuarul CIBOD al imigrației. Anul refugiaților*, 2016.
37. C.N.U.R., *Mișcările migratorii și fluxurile de refugiași în lume*.

38. **Cachón** Lorenzo, *Imigrația și conflictele în Europa*, Ed. Hacer, 2011.
39. **Cămărășan** Vasile Adrian, *Migrație și politici europene*, Ed. CA Publishing, 2013.
40. **Camargo** J., *Critica saidiană a ciocnirii civilizațiilor. Primul congres al tinerilor cercetători în filosofie*, Universidad Complutense de Madrid, Madrid, 2008.
41. **Campani** Giovanna, *Fenomenul migraționist în Europa și criza refugiaților: un proces complex și multifuncțional/European migration and refugees crisis: A complex and multifaceted process*, *Collectivus*, v. 6, n. 1, 2019.
42. **Cano** M. A., *Azil și refugiu în U.E., Agenda Europeană a migrației și provocări pentru S.E.C.A.*, *Revista de Derecho Migratorio y Extranjería*, 2016.
43. **Carbajosa** A., *Politica refugiaților lui Merkel, cheia succesului AfD*, *El País*, 2017.
44. **Cardoso** F.H., Falletto E., *Dependență și dezvoltare în America Latină*, Mexico, 1969.
45. **Carenes** J. H., *La integración de los inmigrantes*, în Aubarell, G și Zapata, R (eds.), *Inmigración y procesos de cambio*, Icaria, Barcelona, 2014.
46. **Casreles** Stephen, *Factores que hacen y deshacen las políticas migratorias, în Portes, A. și De Wind, J. Repensando las migraciones. Nuevas perspectivas teóricas y empíricas*, Universidad Autónoma de Zacatecas, Zacatecas, 2006.
47. **Castells** Manuel, *Globalizarea și identitatea*, *Caietele Mediteraneenei*, Nr. 5, IEMed, Barcelona, 2005.
48. **Castells** Manuel, *Moc identiteta*, Golden marketing, Zagreb, 2003.
49. **Castles** S. Davidson A., *Citizenship and migration: globalization and the politics of belonging*, Routledge 2000.
50. **Castles** S. Miller M.J., *The Age of Migration. International Population Movements in the Modern World*, Fourth Edition, revised and updated, Palgrave Macmillan, 2009.
51. **Castles** Stephen, *The Factors that Make and Unmake Migration Policies*, în Portes Alejandro and DeWind Josh (editors), *Rethinking migration: new theoretical and empirical perspectives*, Berghahn Books, 2007.
52. **Castles** Stephen, *Why migration policies fail?*, *Ethnic and Racial Studies*, Volume 27, Number 2, March 2004.
53. **Chifu** Iulian, Nantoi Oazu, Oleksandr, Sushko, *Societal Security in the trilateral region of Romania-Ukraine- Republic of Moldova*, Editura Curtea Veche, București, 2008.
54. **Collett** E., *The Paradox of the EU-Turkey Refugee Deal*, Migration Policy Institution, 2016.

55. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul economic și social european și Comitetul regiunilor – O agendă europeană privind migrația, Bruxelles, 13.5.2015.

56. Comunicarea Comisiei, Parlamentului, Consiliului European, Consiliului și Băncii de Investiții. Stabilirea unui nou parteneriat de lucru cu terțe țări din Agenda UE a migrației. Strasbourg, 07.06.2016.

57. **Craig** Paul, Grainne de Burca, *Dreptul Uniunii Europene. Comentarii, jurisprudență și doctrină*, Ediția a IV-a, Editura Hamangiu, București, 2009.

58. **D'angelo** A., *Migrant crisis? The Italian hotspot approach is not a solution, but it has been politically effective*, *European Minds*, 2016.

59. Declarația Consiliului Uniunii Europene UE-Turcia, 18 martie 2016.

60. Declarația din Malta a membrilor Consiliului European privind aspectele externe ale migrației: abordarea rutei central-mediteraneene (Valletta, 3 februarie 2017).

61. **Dergachev** Oleksandr, în Klaus Segbers, Kerstin Imbusch (ed.), *The Globalization of Eastern Europe: Teaching International Relations Without Borders*, LIT, Hamburg, 2000.

62. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Ed. Univers Enciclopedic Gold, 2009.

63. **Dima** Octavian Victor Mihail, *Securitatea societală în contextul actual*, Buletinul Univerității Naționale de Apărare „Carol I”, Septembrie 2019.

64. **Dimitriadi**, „Managing the Maritime Borders of Europe: Protection through Deterrence and Prevention?” Working Paper Series 50/2014, Atenas: ELIA-MEP. Echilibrul delicat între Schengen și frontierele externe se reafirmă în Tratatul de Funcționare al U.E. cu o necesitate specială în ceea ce privește existența unei politici comune de control exterior (Articolul 67), 2014.

65. **Drucker** Peter, *Societatea postcapitalistă*, Editura Norma, 1994.

66. **Duna** Dacian, *Politica europeană de securitate de la origini până la Tratatul de la Lisabona*, Ed. CA Publishing, 2015. p. 103-105.

67. **Dungaciu** Dan, *Securitate, Relații Internaționale și Studii de Securitate*, Revista Științe Politice, Relații Internaționale, IX, 4, București, 2012.

68. El País, *700 de imigranți dispăruți*, 2015.

69. **Enríquez** C. G., *Criza refugiaților și răspunsul european*, Madrid, 2015.

70. EUROSTAT, *Statistici privind azilul*, 2018.

71. **Faist** Thomas, *Toward a transnational methodology: methods to address methodological nationalism, essentialism, and positionality*. *Revue européenne des migrations internationales*, Nr. 28, 2012.
72. **Fassin** D., *Economia morală a azilului. Reflexii critice despre criza refugiaților în anul 2015 în Europa*, *Revista de Dialectologia y Tradiciones Populares*, Nr. 70(2), 2015.
73. **Ferrer-Turrión** Ruth, López-Sala Ana M., *Frontiere și securitate în zona Mediteraneenei*, în ZAPATA-BARRERO Ricard, FERRER-GALLARDO Xavier (eds.), *Frontierele în mișcare. Migrația spre Uniunea Europeană în contextul Mediteranean*, Bellaterra, Barcelona, 2012.
74. Frontex, *Risk analysis for 2017*, 1 ed. Poland: FRONTEX, 2017.
75. **Fuerea** Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a V-a revizuită și adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Editura Universul Juridic, București, 2011.
76. **Fukuyama** Francis, *Identity. Contemporary Identity Politics and the Struggle for Recognition*, Paperback, 2019.
77. **Funieru** Florentina, *Societate și Securitate*, „Revista Română de Sociologie”, serie nouă, anul XXII, nr. 1–2, București, 2011.
78. **García Ferrando** M. (coord.), *Analiza societății noastre. Fundamentele societății*, Valencia, Tirant lo Blanch, 1999.
79. **García Mascareñas** Blanca, *Dreptul azilului în joc*.
80. **García** R., *Dreptul protecției internaționale (refugiați și protecție subsidiară) înaintea crizei umanitare, o provocare pentru Europa și Sistemul Comun de Azil. Teoria și realitatea Constituției*, 38, 2016.
81. **García Toché**, *Acordul dintre U.E. și Turcia*, Raport cu privire la drepturile omului din Andalucia, 2018.
82. **Garnett** John (ed.), *Theories of Peace and Security*, London, Macmillan, 1970.
83. **Garro** L., *Scrutând relația dintre timpul liber și mass-media. Cercetări despre tineri*, Costa Rica, 2002.
84. **Giddens** Anthony, *Consecințele modernității*, Editura Univers, București, 2000.
85. **Giddens** Anthony, *O lume descoperită. Efectele globalizării în viața noastră*, Paidos, Barcelona, 2000.
86. **González** C., *Criza refugiaților și răspunsul european*, Real Instituto Elcano de Estudios Estratégicos, 2015.
87. **Goodwin-Gil** Guy. S, *The Refugee in International Law*, Oxford University, Regatul Unit, 1996.

- 88. Gorun Adrian**, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, Seria Litere și Științe Sociale, Nr. 1/2010, 2010.
- 89. Greenhill K. M.**, *Open arms behind barred doors: fear, hypocrisy and policy schizophrenia in the European migration crisis*. *European Law Journal*, Nr. 22 (3), 2016.
- 90. Hargreaves A.**, *Educație, cultură și postmodernitate*, Morata, Madrid, 2003.
- 91. Harris Erika**, *Nation-state and the European Union: Lost in a battle for identity*, *Politicka misao*, Anul 48, Nr. 2, Zagreb, 2011.
- 92. Heisler M. O.**, și Layton-Henry, Z., „*Migration and the links between social and societal security*”.
- 93. Hirsch A.**, BELL N., *What Can Hannah Arendt Teach Us About Today’s Refugee Crisis?*, University of Oxford, Faculty of law, 2017.
- 94. Hobden Stephen**, Richard Wyn Jones, *Marxist theories of international relations*, in *The Globalization of World Politics*, ed. by John Baylis and Steven Smith, third edition, Oxford University Press, New York, 2005.
- 95. Hobsbawm Eric**, *Națiuni și naționalități începând cu anul 1789*, Critica, Barcelona, 1998.
- 96. Hollenbach D.**, *Borders and Duties to the Displaced: Ethical Perspectives on the Refugee Protection System*, *Journal of Migration and Human Security*, Nr. 4(3), 2016.
- 97. Huntington Samuel P.**, *Ciocnirea civilizațiilor?*, Foreign Affairs, 1993.
- 98. Huntington Samuel P.**, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Litera, București (2012).
- 99. Ineli-Ciger M.**, *Time to activate the temporary protection Directive. Why the Directive can play a key-role in solving the migration crisis in Europe*. *European Journal of Migration and Law*, 18 (1), 1-33, 2016.
- 100. Inglehart R.**(ed.), *Human Values and Social Change. Findings from the Value Surveys*, Brill, Leiden/Boston, 2003.
- 101. Iyanga A.**, *Politica educației și a globalizării neoliberale*, Valencia, 2003.
- 102. Jones S.**, *Aquarius migrants arrive in Spain after rough week at sea*. *The Guardian*, 2018.
- 103. Kaldor Mary**, *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*. Cambridge, Polity Press, 1999.
- 104. Karageorgiou E.**, *Solidarity and sharing in the Common European Asylum System: the case of Syrian refugees*. *European Politics and Society*, Nr. 17(2), 2016.

- 105. Keating** Michael, *Plurinational Democracy: Stateless Nations in a Post-Sovereignty Era*, Oxford University Press, Oxford, 2001.
- 106. Koff** Harlan, *Politica frontierelor comparate și structurile puterii. Studii politice*, Nr. 32, p. 119-134, 2008.
- 107. Kolodziej** Edward A., *Securitatea și relațiile internaționale*, Ed. Polirom, 2007.
- 108. Kraler** A., *Irregular migration in the European Union since the turn of the millennium – development, economic background and discussion*, *Database on Irregular Migration*, 2011.
- 109. Lașan** Nicoleta, *Securitatea: Concepte în Societatea Contemporană*, Revista de Administrație Publică și Politici Sociale, An II, Nr. 4(5)/Decembrie 2010.
- 110. Leandro** V., *Tinerii și construcția identității sociale: rolul naționalității*, *Costa Rica*, 2002.
- 111. Loesche** D., *Fleeing Across the Mediterranean*, 2019.
- 112. López Pintor** R., *Există o ciocnire a civilizațiilor*, REÍS, 2002.
- 113. Lozano** Jorge, *La limită. Frontiere și limite în semiotica culturii*, *Revista de Occidente*, Nr. 316, 2007.
- 114. Mahrtdt** H., *Rethinking our refugee crisis with Hannah Arendt*, *Studii Ibero-Americane*, Nr. 43(3), 2017.
- 115. Marga** Andrei, *Religia în era globalizării*, Editura EFES, Cluj-Napoca, 2003.
- 116. Marín** L., Spena A., *The criminalization of migration and European (dis)integration. European Journal of Migration and Law*, 18 (2), 2016.
- 117. Marinescu** Delia-Mihaela, „Respecting equal opportunities- a guarantee for maintaining societal security in Romania and in the European Union”, *Proceedings of the International Scientific Conference Strategies XXI "Romania in the New International Security Dynamics"*, The Fifth Annual Conference of the National Defence College, Bucharest, 26 iunie 2020.
- 118. Martin** Han-Peter, Schumann Herald, „Capcana Globalizării”, Editura Economică, București, 1999.
- 119. Martínez** M., *Impactul refugiaților sirieni în Europa*, Universitat de Barcelona.
- 120. Massey** D. Joaquin A., Graeme H., Ali K., Pellegrino A., E.J. Taylor, *Worlds in motion: Understanding International Migration at the end of the Millenium*, New York, 1998.
- 121. Mato** D., *Teoria și politica construcției identității și diferențelor în America Latină și Caraibe*, UNESCO, Ed. Nueva Sociedad, Caracas, 1994.

- 122. McLaren** Lauren M., *Identity, Interest and Attitude to European Integration*, Basingstoke, Palgrave, 2006.
- 123. Meléndez** S., *Contribuțiile geografice la imaginea contradictorie a secolului XIX*, Revista Reflexiones 83 (1), 2004.
- 124. Méndez** M. F., *Criza refugiaților în perspectivă*, 2018.
- 125. Messina** Anthony M., Thouez Colleen V., *The Logics and Politics of a European Immigration Regime*, în Messina Anthony M. (editor), *West European immigration and immigrant policy in the new century*, Greenwood Publishing Group, 2002.
- 126. Molano** O., *Identitatea culturală, un concept în dezvoltare*, 2007.
- 127. Naranjo** Gloria, *Descentralizarea frontierelor și externalizarea politicilor migratorii. Fluxurile migratorii iregulare și controlul frontierelor externe la frontiera Spania-Maroc*, Estudios políticos, Nr. 45, 2014.
- 128. Naumescu** Valentin, *Spațiul securității europene*, în *Studii de Securitate*, British Council, București, Ed. Cavallioti, 2005.
- 129. Newman** David, *The lines that continue to separate us: borders in our 'borderless' world*. *Progress in Human Geography*, Nr. 30, 2006.
- 130. Niemann** A., *EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives*. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, Nr. 56, 2018.
- 131.** O.E.C.D., *International Migration Outlook 2016*, 1 ed. Paris, 2016.
- 132.** O.I.M., *Flow Monitoring Europe*.
- 133.** O.N.U., *Declarația universală a drepturilor umane*.
- 134. Oñativia** O., *Ucraina: legătura dintre vest și est*, Grupul de Studii Internaționale Contemporane, 2014.
- 135. Ortega** A., *Orizonturi apropiate. Ghid pentru o lume în schimbare*, Taurus, Madrid, 2000.
- 136. Ortega** Elisa, *Consolidarea istorică a migrației iregulare în Europa, legile și politicile migratorii deficitare*, în *anualul Mexican al Dreptului Internațional*, Vol. 14, 2014.
- 137. Ospina** Gloria, *Provocările migrației, pentru o strategie globală a Uniunii Europene*, în *Revista UNISCI/UNISCI Journal*, Vol. 4, 2016.
- 138.** Parlamentul European, *Răspunsul Uniunii Europene la criza migrației*.
- 139. Pavelescu** Florin, Simon Ioan, *Circulația forței de muncă în condițiile aderării la Uniunea Europeană*, Colecția Biblioteca Economică, 2004.
- 140. Perez Viejo** Tomas, *Națiunea, identitatea națională și alte mituri naționale*, Oviedo, Ediția Nobel, 1999, p. 173.

141. Petras James, *Globalizarea: o critică epistemologică*, Universitatea Autonomă din Mexic, prima ediție 1999, este o lucrare care prezintă reflecții cu o abordare diferită, printre care una ar fi că globalizarea nu este o etapă care vine după capitalism și a doua – consideră eronat să pornim de la ideea că globalizarea este un fenomen inevitabil, 1999.

142. Petrescu M., Năbârjoiu N., *Managementul informației*, Editura Biblioteca Târgoviște, 2006.

143. Pfaff W., *Despre ciocnirea civilizațiilor. O reconsiderare*, Politica externa, Nr. 59., 1997.

144. Portes Alejandro, Min Zhou, *The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants Among Post-1965 Immigrant Youth*, Annals of the American Academy of Political and Social Sciences 535 (1993).

145. Puentes J., *Interpretarea lui Huntington asupra lumii contemporane. O recitare critică a „ciocnirii civilizațiilor”*, Spania, 2010.

146. Rădulescu Dragoș - Lucian, *Organizații regionale și politici de cooperare*, Editura Pro Universitaria, București, 2013.

147. Rais M., *Înțelegerile asupra readmisiei ale U.E.*, Revista Migraciones Forzadas, (51), 2016.

148. Raportul Consiliului U.E., 22 ianuarie 2015.

149. Raportul Eurostat, 2017, p. 1.

150. Raportul Frontex, 2020.

151. Raportul O.N.U., 2015.

152. Raportul Organizației Internaționale pentru Migrație, 2020

153. Repez Filofteia, Marinescu Delia-Mihaela, *Provocări la adresa securității societale în Uniunea Europeană*, Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, Decembrie 2020.

154. Rifkin Jeremy, *Visul european. Despre cum, pe tăcute, Europa va pune în umbră visul american*, Ed. Polirom, 2006.

155. Rodriguez Gomez G., *Globalizarea: o problemă antropologică*, Mexic, 2000.

156. Rodríguez Roxana, Cartografierea frontierelor, Mexic, 2016.

157. Ruiz R., *Ucrania. De la revoluția Maidan la Războiul Dombass*, Spania, 2016.

158. Said E., *The clash of ignorance The Nation*, 2001.

159. Salkind Neil, *Metode de cercetare. Prima editie*, Ed. Pearson, 2012.

160. Sanahuja José Antonio, *Uniunea Europeană și criza refugiaților: limitele guvernării, securității și ciocnirea diplomației*.

- 161. Sánchez-Montijano E.**, *Schengen neacoperit*, 2019.
- 162. Sarcinschi Alexandra**, *Elemente noi in studiul securitatii nationale si internaționale*, Bucuresti, Ed. Universitatii Nationale de Aparare, 2005.
- 163. Sassen Saskia**, *O sociologie a globalizării*, Katz Editores, Buenos Aires, 2007.
- 164. Sava Ionel N**, *Studii de securitate*, Centrul roman de studii regionale, Bucuresti, 2007.
- 165. Schindel E.**, *Migranții și refugiații la granițele Europei. Calificare pentru suferință, viață*.
- 166. Sen A.**, *Amartya Sen's critique of Samuel Huntington's Clash of civilisations*.
- 167. Sen Amartya**, *Identitate și violență: iluzia destinului*, Katz, Madrid, 2007.
- 168. Șerban Adela**, *Securitatea societală: fundamente teoretice*, Editura Valahia, Colecția Euxin, București.
- 169. Smith D. Anthony**, *Identitatea națională*, Madrid, Trama, 1997.
- 170. Smith D. Anthony**, *National identity and the idea of European unity*, International Affairs, Nr. 68, 1992, p. 61.
- 171. Smith D. Antony**, *National Identity*, Penguin Books, 1991.
- 172. Smith Steve**, *The Concept of Security in a Globalized World*, paper presented at the Otago, University Conference, june 2002, Otago.
- 173. Soler yLecha Eduard**, *Turcia devine indispensabilă*, Barcelona, 2015.
- 174. Solomon M. K.**, *Understanding large movements of refugees and migrants. Towards Orderly, Safe and Regular Migration: Migration & the SDGs*, New York, 2016.
- 175. Spencer Michael**, *1992 and All That: Civil liberties in the balance*, Civil Liberties Trust, Londra, 1990.
- 176. Spindler W.**, *Anul refugiaților în Europa*, 2015.
- 177. Spohn Wilfried**, *National Identities and Collective Memory in an Enlarged Europe*, Eder Klaus și Spohn Willfried (ed.), *Collective Memory and European Identity. The effects of integration enlargement*, Aldershot, Ashgate, 2005.
- 178. Stiglitz Joseph**, *Globalizarea. Speranțe și deziluzii*, Editura Economică, București, 2005.
- 179. Tapia Marcela**, GONZÁLEZ Adriana, *Frontiere, regiunile frontierelor și migrația. Între legătură, integrare și închidere*, în TAPIA Marcela, GONZÁLEZ Adriana (comps.). *Regiunile frontierelor, migrație și provocări pentru Statele Națiune ale Americii Latine*, Ril editores, Santiago de Chile, 2014.

- 180. Terry Sarah**, *Defining Security: Normative Assumptions and Methodological Shortcomings*”, 1998. Sursă: <http://www.cda-cdai.ca/symposia/1998.98tarry.htm>.
- 181. Thielemann E.**, *Why Refugee Burden-Sharing Initiatives Fail: Public Goods, Free-Riding and Symbolic Solidarity in the EU*, 2018.
- 182. Triandafyllidou și Dimitriadi**, „Deterrence and Protection în the EU,s Migrațion Policy”, *Internațional Spectator: Italian Journal of International Affairs*, 2014.
- 183. Türk V.**, *Vizualizând Sistemul European Comun de Azil, Revista Migraciones Forzadas*, (51), 2016.
- 184. Ungureanu Radu-Sebastian**, *Conceptul de securitate în Manual de relații internaționale*, ed. de Andrei Miroiu și Radu-Sebastian Ungureanu, Editura Polirom, București, 2006.
- 185. Ungureanu Radu-Sebastian**, *Securitate, suveranitate și instituții internaționale: crizele din Europa de Sud-Est în anii 90*, Editura Polirom, Iași, 2010.
- 186. United Nations Development Programme**, *Raport despre dezvoltare umană. Noile dimensiuni ale securității umane*, Oxford University Press, New York, 1994.
- 187. Waever Ole**, „*Societal security: the concept*”.
- 188. Waldinger R., Lichter M.**, *How the Other Half Works: Immigration and the Social Organisation of Labor*, University of California Press, Berkeley, 2003.
- 189. Waldinger R., Lichter M.**, *How the Other Half Works: Immigration and the Social Organisation of Labor*, University of California Press, Berkeley, 2003.
- 190. Weber Max**, *Economy and Society*, Berkeley&Los Angeles: California University Press, 1978.
- 191. Williams Paul D.** (ed.), *Security Studies. An Introduction*, London and New York, Routledge, 2008.
- 192. Woertz Eckart**, *O Germania mai deschisă și mai divizată*, CIDOB, Barcelona, 2015.
- 193. Wolvers Arnold**, „*National Security*” as an Ambiguous Symbol in *Political Science, Quarterly*, Vol. 67, Nr. 4, 1952.
- 194. Woollard C.**, *Has the Mediterranean Refugee Crisis Undermined European values*, 2018.
- 195. Youkhana E.**, *O analiză critică a discursului promovat cu privire la criza refugiaților din perspectiva Germaniei*, *Astrolabio. Revista internațională de filosofie* (19), 2017.
- 196. Zaldivar C.**, *Despre Confucio*, *Política Exterior* 44, 1995.

197. Zăpârțan Liviu Petru, *Relații Internaționale*, Ed. Studia, Cluj – Napoca, 2001.

198. Zăpârțan Liviu Petru, *Reflecții despre Europa unită*, Ed. Eikon, Cluj – Napoca, 2011.

199. Zapata-Barrero Ricard, Ferrer-Gallardo, Xavier, *Introducere. Frontierele în epoca mobilității*, în: ZAPATA-BARRERO, Ricard; FERRER-GALLARDO, Xavier (eds.). *Frontierele în mișcare. Migrația spre Uniunea Europeană în contextul Mediteranean*, Bellaterra, Barcelona, 2012.

200. Zaun N., *States as Gatekeepers in EU Asylum Politics: Explaining the Non-adoption of a Refugee Quota System*, 2018.

Bibliografie online

1. <http://ec.europa.eu/eurostat>.
2. <http://friendseurope.org/future-europe/ec-vice-presodent-timmermans-open-state-of-europe-2015/>.
3. <http://friendseurope.org/future-europe/ec-vice-presodent-timmermans-open-state-of-europe-2015/>.
4. <http://frontex.europa.eu/>.
5. http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf.
6. http://scholar.google.ro/scholar_url?url=http://mugak.eu/system/resources/BAhbBl5HOgZmSSIxMjAxMy8wNC8xOS8xNl8wMl81MV83NDNfSm9zZXBoX0guX0NhcmlVucy5wZGYGOgZFVA/Joseph%2520H.%2520Carens.pdf&hl=ro&sa=X&ei=og7NYKfSCsaSy9YP4NmUKA&scisig=AAGBfm0m6MtLjlhqXWiuO5aXixhwcpecw&nossl=1&oi=scholarr.
7. <http://urbis.europarl.europa.eu/urbis/sites/default/files/generated/document/ol/Raport-de-cercetare-privind-criza-refugiatilor.pdf>.
8. <http://viveks.info/amartya-sens-critique-of-samuel-huntingtons-clash-of-civilisations/>.
9. http://www.asylu-mineurope.org/sites/default/files/resources/les-demandes-d_asile-en-2016_16_janvier-2017.pdf.
10. <http://www.consilium.europa.eu/ro/meetings/international-summit/2015/11/11-12/>.
11. <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>.
12. <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/18-european-council-conclusions/>.
13. <http://www.europarl.europa.eu/news/es/headlines/society/20170629STO78629/la-respuesta-de-la-ue-a-la-crisis-migratoria>.
14. http://www.unibuc.ro/prof/sava_i/docs/res/2012maiManual_RI.pdf.
15. <http://www.universalis.fr>
16. http://www.utdt.edu/cei/papers/papers_seguridad/paperWaever.PDF.
17. <https://cieuropeana.wordpress.com/2011/04/14/samuel-hunttington-ciocnirea-civilizatiilor/>.

18. https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/communication_on_the_european_agenda_on_migration_en.pdf.
19. https://ec.europa.eu/commission/index_ro.
20. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/11081093/3-10072020-AP-EN.pdf/d2f799bf-4412-05cc-a357-7b49b93615f1>.
21. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20170302_tenth_report_on_relocation_and_resettlement_en.pdf.
22. https://elpais.com/diario/1999/01/02/cultura/915231605_850215.html.
23. <https://es.slideshare.net/OBSBusinessSchool/informe-obs-impacto-de-los-refugiados-sirios-en-europa>.
24. https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/whitepaper_ro.pdf.
25. https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/immigrant-key-workers-their-contribution-europes-covid-19-response_en.
26. <https://migration.iom.int/europe?type=arrivals>.
27. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/imre.12100>.
28. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.
29. https://ro.wikipedia.org/wiki/Abraham_Maslow.
30. <https://ro.wikipedia.org/wiki/Securitas>.
31. <https://www.hrw.org>.
32. <https://www.iom.int/news/medi-terranean-migrant-arrivals-reach-73189-2017-1808-deaths>.
33. <https://www.mckinsey.com/featured-insights/employment-and-growth/global-migrations-impact-and-opportunity>.
34. <https://www.migrationpolicy.org/programs/moving-europe-beyond-crisis>.
35. <https://www.un.org/es/universal-declaration-human-rights/>.
36. www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/04/23-special-euco-statement/.
37. www.consilium.europa.eu/ro/meetings/european-council/.../25-rome-declaration_pdf/.
38. <https://www.france24.com/es/europa/20220303-refugiados-ucrania-guerra-historia-europa>.

39. <http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2018/06/19/01016-20180619ARTFIG00310-les-chiffres-de-l-immigration-en-france.php>.
40. <https://www.lavanguardia.com/vida/20170303/42516744710/la-entrada-de-inmigrantes-en-francia-en-2015-la-mas-alta-en-una-decada.html>.
41. <http://www.france-terre-asile.org/images/stories/rapport-activites/rapport-activite-2011-web.pdf>.
42. <http://www.france-terre-asile.org/images/stories/rapport-activites/rapport-activite-2011-web.pdf>.
43. <http://immigration.blogs.liberation.fr/2011/06/20/la-france-bombarde-la-lybie-mais-ferme-la-porte-a-ses-refugies/>.
44. https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2017-eurostat_en.
45. https://commission.europa.eu/publications/annual-activity-report-2017-eurostat_en.
46. https://elpais.com/internacional/2015/10/27/actualidad/1445962567_466740.html.
47. http://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/16/european-opinions-of-the-refugee-crisis-in-5-charts/refugees_1/.